

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DE LA ARIUȘD, JUD. COVASNA

de EUGENIA ZAHARIA,
DOINA GALBENU
și SZEKELY ZOLTAN

În 1979-1980 săpăturile arheologice de la Ariușd au fost consacrate degajărri și cercetărri în continuare a unui mare complex neolicic, cercetat de Szekely Zoltan în anii 1977-1978 și semnat în comunicarea sa prezentată, sub titlul de Cuptoarele de ars pale de la Ariușd, la a XIII-a sesiune anuală de rapoarte ținute la Oradea în 1979¹.

În urma acestor cercetări se descoperiseră 11 cuptoare (considerate de olărie), cu o singură încăperă, ovale și de dimensiuni normale, 1,20-1,40 m. În această cercetare din anii 1977-1978 s-a lucrat în întregime jumătatea dinspre nord a construcției, secționând-o pe o lungime de 11 m. În aceeași secțiune s-a atins și marginea de nord a unei locuințe situată imediat la est de "Cuptoare", pe o lungime de 6 m. Săpături mai vechi (László) au tăiat aceste complexe, una fiind plasată între locuință și "Cuptoare", distrugând posibilitatea de a stabili raportul dintre ele, lucru care ar fi fost necesar, ținând seama de apropierea lor și de natura complexului "Cuptoare"².

În stadiul actual al cercetărilor, în afara cuptoarelor - asupra cărora a prezentat o comunicare colegul Szekely Zoltan - s-a dezvăluit din această mare construcție o suprafață de 55 m² spre sud și sud-vest, fără să își putut atinge marginile. La acest nivel, construcția se prezintă ca o suprafață mare de chirpici, în pantă spre sud și sud-vest, având goluri mari, ovale. Fragmente ceramice, vase fragmentare și întregi, bucăți de gardină, pietre, rășnițe, foarte puține caze de animal, cenușă, carbune se găsesc la acest nivel (pl. I).

Secțiunea menționată mai sus a tăiat construcția pînă la bază, oferindu-se elemente importante pentru cercetarea ei. La bază există o podea amenajată în lutul galben, care, cam în mijloc, are o ridicătură cu un pinten înalt de 40-50 cm. De o parte și de alta acestui pinten, podeaua, care este puternic arsă (între 5-20 cm), se lasă în pantă spre vest, probabil tot în pantă și spre sud, după indicațiile pe care ni le dă nivelul superior al construcției. La vest de pintenul podelei se află o spinare ca un zid de lut puternic ars, gros de 40-50 cm și înalt de 60 cm, cu lipituri verticale, mai multe fețuile. Înălță acest perete median al construcției s-au păstrat resturile a două bazină cu marginea cvasidilobată, arse puternic (aproximativ 60-70 cm).

Tot la vest de pinten se află o vatră ovală (la nivelul superior al

pintenului), probabil vatra unui cuptor cu cupolă, formată din lipituri successive pînă la nivelul ei superior (40-45 cm).

La aproximativ 1 m spre SV de această vatră s-a dezvelit o porțiune unde erau patru fâșii de lipitură groasă pe lemn, așezate distanțat și radial, sub care s-au găsit vase pictate sparte pe loc. În acest loc sînt indicii sigure de existența unui cuptor de ars căle.

În apropierea acestor resturi, fără secțiune mai veche (1978) N-S, care a atins la nivelul superior resturile construcției, s-a găsit un strat de oase calcinate gros de cîțiva cm. Din observațiile de pînă acum, sînt numai oase de animal. Acest strat de oase calcinate zace pe o lipitură de chirpici și este acoperit de dărâmături de chirpici care formează un strat de 10-20 cm grosime.

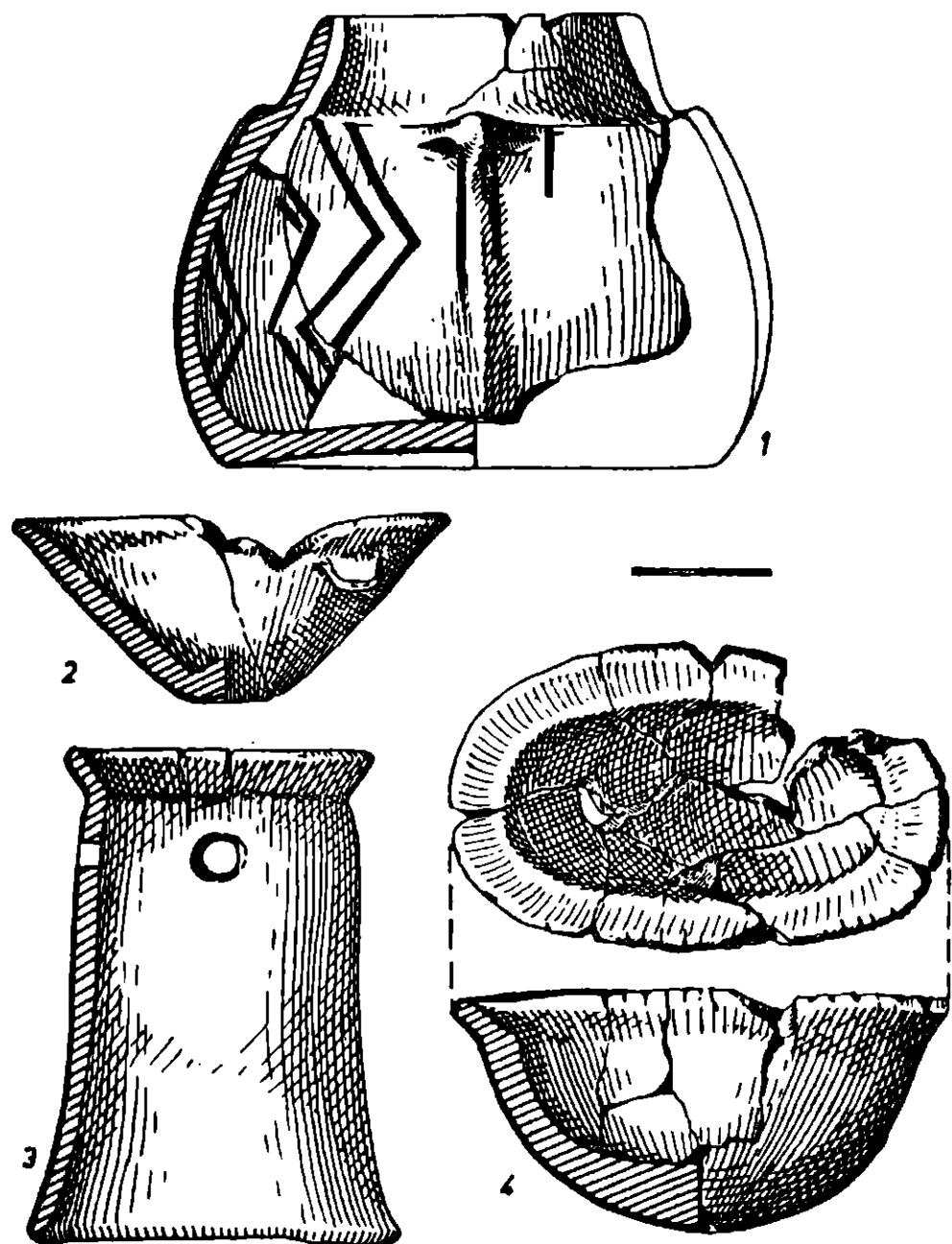
După indicațiile care rezultă din secțiunile Székely (1978), acestea se întind spre sud cu lîncă 7 m din marginea săpăturilor nemătre, și cu 2-3 m lîncă spre vest.

Din rezultatele obținute pînă în prezent reiese că sîntem în fața unei construcții din chirpici, de proporții și de un caracter neobișnuit, nefinalizat pînă în prezent în aria culturii cu ceramică pictată. Deocamdată sîntem siguri că este un complex de cuptoare, de tipul cu o încăpere (vatra și cupolă), numit obișnuit cuptor de gospodărie, precum și indicații privind prezența unui cuptor de căle de c parte și de ultima unui perete median, de care erau prinse și două basine făcute din lipitură de lut. Deocamdată putem face ipoteza doar a unei construcții-atelier de olărie, cu funcții însă mai complexe - după cum rezultă din mărimea construcției și prezența oaselor calcinate -, care urmărește să îl lămurită numai după degajarea completă a resturilor de chirpici. Existența în această vreme a unui atelier de olărie și poate și a unui "cartier de olari", situat în aria sud-estică a așezării, are implicații de importanță deosebită pentru cunosterea stadiului de dezvoltare social-economică a populațiilor din aria cu ceramică pictată în general, unde pînă în prezent nu se cunosc decât cuptoare de ars căle isolate.

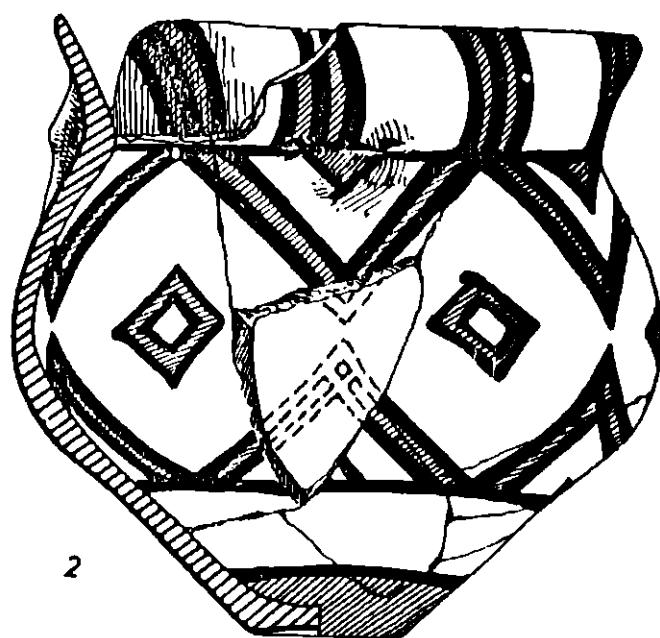
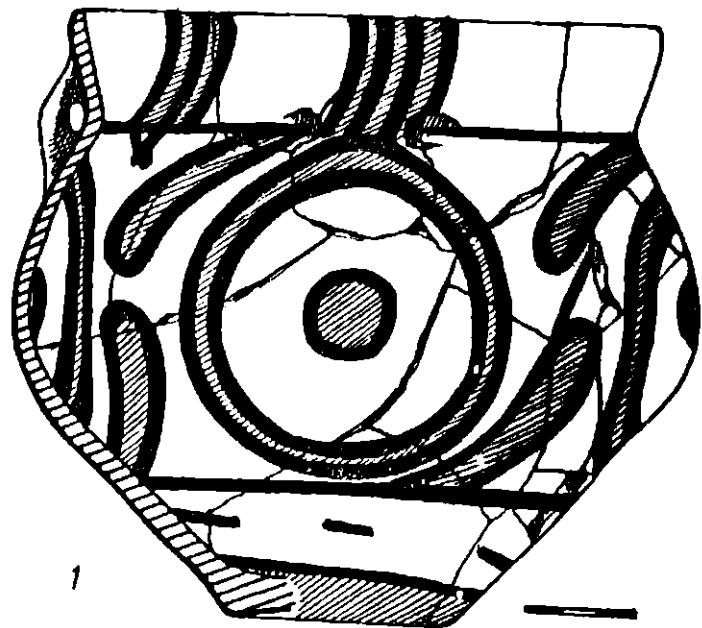
Complexul a fost adăncit în pămîntul viu și este acoperit de depunerea de pămînt castaniu-măzărcos, care aparține penultimului nivel de locuire. După pămîntul cenușos-versui care acoperă nivelul de chirpici complexul aparține celui de al treilea nivel de locuire (cenușiu-versui III) stabilit în săpăturile ultime de la Ariușd.

În cercetările viitoare vom încerca dezvelirea integrală a complexului pentru a se putea începe cercetarea lui, stabilirea corectă a caracterului și a funcțiilor pe care le-a îndeplinit construcția de chirpici.

Locuința elăturată complexului de cuptoare a fost lucrată parțial. Resturile de chirpici formează o masă dreptunghiulară orientată aproximativ ENE-VSV. Latura lungă, de sud, a fost tăiată de secțiunea S-V Székely, iar latura de vest, dinspre cuptoare, de o secțiune veche, László. Latura întreagă este cea de sud, care și întră cu 50-60 cm în malul încă nesăpat. Pe această latură, de-a lungul ei, s-au păstrat

Pl.I.-Ceramică descoperită în zona cuptoarelor.

Pl. II.-Vase descoperite în locuință.

lipiturile de margine, care se ridică pe perete. La jumătatea suprafe-
ței de chirpic sunt lipituri transversale (S-N), care ar indica un perete
despărțitor. În marginea de vest, lipituri groase de chirpic formeză
un fel de laviță înaltă de 20-25 cm. Aceasta face corp comun cu restul
locuinței și a fost tăiată de șanțul vechi Lászlo. Au fost degajate două
vitre, una în spatele marginii de SV, și alta în jumătatea de est a locuin-
ței, de formă dreptunghiulară (120 x 0,80). Spre nord există o gardină
rectangulară, deschisă spre vatră.

Numeroase fragmente ceramice, fragmente mari de vase și vase
întregi s-au găsit și între resturile de chirpic (pl. II). În secțiune, res-
turile de chirpic ale locuinței au o grosime de 40-50 cm. La nivelul la
care s-a lucrat pînă acum, resturile aparțin pereților și nu podelei lo-
cuinței.

Stratigrafia locuinței zace pe lutul galben și pe urme de cenușă de
la defrișare și este acoperită de depunerile ultimelor nivele de locuire.

N O T E

- 1 Materiale și cercetări arheologice, a XIII-a sesiune anuală de re-
poarte, Muzeul Ţării Crișurilor, Oradea, 1979.
- 2 Pentru săpăturile efectuate aici, v. și Eugenia Zaharia, Doina Gal-
benu și Szekely Zoltan, Raport preliminar asupra săpăturilor din
1979 de la Ariușd, jud. Covasna, în Cercetări arheologice, vol. IV,
București, 1981, p.3-6.

LES FOUILLES ARCHÉOLOGIQUES D'ARIUŞD, DÉP. DE COVASNA

Résumé

En 1980 les fouilles archéologiques d'Ariușd ont été consacrées au dégagement et à l'investigation d'un grand complexe néolithique. Selon les résultats obtenus jusqu'à présent on constate qu'il s'agit d'une construction en torchis dont les proportions et le caractère inusités la détache au cadre de l'aire de la culture d'Ariușd-Cucuteni.

Pour le moment nous avançons l'hypothèse qu'il s'agit d'une construction-atelier de poterie dont les fonctions étaient plus complexes.

Ce complexe appartient au troisième niveau d'habitat établi dans les dernières fouilles d'Ariușd.

LÉGENDE DES PLANCHES

Pl.I.-Céramique découverte dans la zone des fours.

Pl.II.-Vases découverts dans l'habitation.